

Justitieutskottets yttrande 2020/21:JuU2y

Kommissionens arbetsprogram 2021

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 15 oktober 2020 att ge bl.a. justitieutskottet tillfälle att yttra sig över Europeiska kommissionens arbetsprogram 2021 (COM (2020) 690) inklusive bilagor, i de delar det berör respektive utskotts beredningsområde. Utskottet lämnar i yttrandet övergripande synpunkter på kommissionens arbetsprogram i de delar som berör justitieutskottets beredningsområde. Dessa delar finns främst under rubrikerna Främjande av vår europeiska livsstil och En ny satsning på demokratin i Europa.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Varje år presenterar kommissionen ett arbetsprogram med sina politiska prioriteringar för det kommande året, och arbetsprogrammet för 2021 lades fram den 19 oktober 2020.

Utrikesutskottet beslutade den 15 oktober 2020 att ge bl.a. justitieutskottet tillfälle att senast den 12 november 2020 yttra sig över de delar i arbetsprogrammet som berör respektive utskotts beredningsområde. För utskottens yttranden ställer utrikesutskottet följande frågor:

1. Finns alla relevanta förslag med i arbetsprogrammet eller fattas det viktiga förslag?
2. Finns det förslag med i arbetsprogrammet som utskottet inte anser bör läggas fram?
3. Har utskottet några kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning?
4. Är alla förslag lika prioriterade för utskottet att följa? (frågan besvaras i det fall utskottet finner det meningsfullt att göra en prioritering)
5. Finns det i övrigt något särskilt kring hur frågorna har behandlats tidigare eller kommer att behandlas framöver i riksdagen som utskottet ser behov av att lyfta fram i förhållande till arbetsprogrammet?

Kommissionens arbetsprogram

Allmänt

Kommissionens arbetsprogram för 2021 är von der Leyen-kommissionens andra arbetsprogram. Arbetsprogrammet har underrubriken ”Ett livskraftigt EU i en känslig omvärld” och utgår ifrån de sex prioriteringar som stipulerades i det första arbetsprogrammet:

1. En europeisk grön giv
2. Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern
3. En ekonomi för människor
4. Ett starkare Europa i världen
5. Främjande av vår europeiska livsstil
6. En ny satsning på demokratin i Europa

De frågor som rör justitieutskottets beredningsområde finns framför allt under rubrik 5 Främjande av vår europeiska livsstil och rubrik 6 En ny satsning på demokratin i Europa.

Arbetsprogrammet består i sin helhet av ett meddelande och fyra bilagor. I bilaga 1 listas nya initiativ som kommissionen åtar sig att ha genomfört före slutet av 2021. I bilaga 2 finns en förteckning över befintlig lagstiftning som ska ses över för att uppdateras och förbättras (s.k. Refitinitiativ). I bilaga 3

redogörs för ett antal förslag som är under behandling och som enligt kommissionen bör prioriteras i lagstiftningsprocessen. I bilaga 4 redovisas förslag som är under behandling men som ska dras tillbaka eftersom de av olika anledningar blivit inaktuella.

Arbetsprogrammet för 2021 är präglad av arbetet med att minska konsekvenserna av den globala hälsokrisen. Kommissionens arbetsprogram för 2021 syftar till att hjälpa EU att hålla rätt spår genom arbetet med att minska konsekvenserna av pandemin. I arbetsprogrammet lyfter kommissionen behovet av att Europa tar ledningen i den gröna och digitala omställningen för mer motståndskraftiga samhällen och ekonomier. I arbetsprogrammet står att också läsa att kommissionen de kommande två åren kommer att fokusera på i huvudsak två saker; för det första att fortsätta göra allt som går för att hantera krisen och börja dra lärdom av den, framför allt genom att fortsätta ansträngningarna för att hitta, finansiera och ge tillgång till ett säkert vaccin för alla i EU och omvärlden. För det andra beskrivs i arbetsprogrammet hur EU kan ta tillfälle i akt att leva upp till sina ambitioner och leda den stora omställningen.

Justitieutskottets beredningsområde

Av de 44 nya initiativen berör fyra justitieutskottets beredningsområde. De handlar om Schengenpaketet (nr 34), uppföljning av EU:s säkerhetsstrategi (nr 35), bekämpning av hatbrott och hatpropaganda (nr 40) och paketet om digitalt rättsligt samarbete (nr 41). Initiativet om Schengenpaketet innehåller fyra olika förslag: strategi för Schengenområdets framtid, ändring av förordningen om inrättande av utvärderingsmekanismen för Schengen, översyn av kodexen om Schengengränserna och om digitalisering av viseringsförfaranden. Uppföljningen av EU:s säkerhetsstrategi innehåller sex förslag: en EU-agenda för arbetet mot organiserad brottslighet, lagstiftning för ett effektivt arbete mot sexuella övergrepp mot barn på internet, en EU-agenda för arbetet mot terrorism, en översyn av direktivet om frysning och förverkande av brottsvinster, ett förslag att modernisera det nuvarande samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller brottsbekämpning genom att ta fram en kod för polissamarbete, samt ett direktiv för återvinning av tillgångar. Paketet för digitalt rättsligt samarbete innehåller tre olika förslag: Digitalt informationsutbyte om fall av gränsöverskridande terrorism, samarbetsplattform för gemensamma utredningsgrupper och digitalisering av det gränsöverskridande rättsliga samarbetet.

I bilaga 2 redovisar kommissionen den lagstiftning man avser att se över. Av de 41 initiativen rör inget justitieutskottet.

Kommissionen redogör i bilaga 3 för de förslag som är under behandling och som man anser bör prioriteras. Åtta av förslagen rör justitieutskottets område:

- (32) Förslag till Europaparlamentet och rådets förordning om införande av screening för tredjelandsmedborgare vid de yttre gränserna och om

ändring av förordningarna (EG) nr 767/2008, (EU) 2019/2226, (EU) 2018/1240 och (EU) 2019/817.

- (35) Förslag till Europaparlamentet och rådets förordning om fastställande av villkoren för åtkomst till andra EU-informationssystem för Etias syften och om ändring av förordning (EU) 2018/1240, förordning (EG) nr 767/2008, förordning (EU) 2017/2226 och förordning (EU) 2018/1861.
- (36) Förslag till Europaparlamentet och rådets förordning om fastställande av villkoren för åtkomst till andra EU-informationssystem och om ändring av förordning (EU) 2018/1862 och förordning (EU) åååå/xxx (Ecris-TCN-systemet)
- (37) Förslag till Europaparlamentet och rådets förordning om förhindrande av spridning av terrorisminnehåll online.
- (39) Förslag till Europaparlamentet och rådets förordning Förslag till Europaparlamentet och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 767/2008, förordning (EG) nr 810/2009, förordning (EU) 2017/2226, förordning (EU) 2016/399, förordning XX/2018 (förordning om interoperabilitet) och beslut 2004/512/EG och om upphävande av rådets beslut 2008/633/RIF.
- (45) Förslag till Europaparlamentet och rådets förordning om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av (förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person lämnat in i någon medlemsstat), för identifiering av tredjelandsmedborgare eller statslösa personer som vistas olagligt, och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol begär jämförelser med Eurodac-uppgifter för brottsbekämpande ändamål (omarbetning).
- (47) Förslag till Europaparlamentet och rådets förordning om fastställande av harmoniserade bestämmelser för utseende av rättsliga företrädare för insamling av bevisning i straffrättsliga förfaranden.
- (48) Förslag till Europaparlamentet och rådets förordning om europeiska utlämnandeorder och bevarandeorder för elektroniska bevis i straffrättsliga förfaranden.

För att rådet och Europaparlamentet ska kunna koncentrera sig på de verkligt väsentliga förslagen avser kommissionen att dra tillbaka ett antal förslag som har blivit inaktuella eller inte längre är ändamålsenliga. Inget av de förslagen berör justitieutskottets beredningsområde.

Utskottets ställningstagande

Som kommissionen anför innebär arbetsprogrammet 2021 ett skifte från strategier till leverans, med tyngdpunkt på nya lagstiftningsinitiativ och revision av existerande lagstiftning. Utskottet vill i detta sammanhang återupprepa sin tidigare uttalade ståndpunkt (se bl.a. yttr. 2016/17:JuU5y samt

2017:18:JuU4y) att kommissionen bör lägga större vikt vid att analysera den gällande lagstiftningen när ny lagstiftning förbereds. I synnerhet när det gäller ny straffrättslig lagstiftning på EU-nivå ska sådan tas fram endast om det står klart att det bidrar med ett betydande mervärde.

Med anledning av utrikesutskottets frågor vill utskottet lyfta fram några förslag som enligt justitieutskottet borde finnas med i arbetsprogrammet.

För det första bör en revidering av direktiv 2004/82/EG om skyldighet för transportörer att lämna uppgifter om passagerare (API-direktivet) finnas med i arbetsprogrammet. I direktivet regleras transportörers skyldighet att överföra förhandsinformation om passagerare (API-uppgifter) till behöriga nationella myndigheter. Direktivet syftar till att förbättra gränskontrollerna och bekämpa olaglig invandring. Direktivet är också ett led i kampen mot terrorism (se prop. 2005/06:129 s. 18).

Vidare bör initiativ tas för att förbättra möjligheterna för överförande av lagföring. Rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen (rambeslutet om verkställighet av frihetsberövande påföljder) bör således ses över i detta syfte.

Arbetsprogrammet bör också innehålla förslag för att säkerställa och förbättra tillgången till information och elektroniska bevis för brottsbekämpningen, till exempel genom en balanserad reglering rörande datalagring, kryptering och en effektiv gränsöverskridande tillgång till elektronisk bevisning.

Ett annat förslag som bör föras in i arbetsprogrammet är en översyn av direktiv (EU) 2016/681 om användning av passageraruppgiftssamlingar (PNR-uppgifter) för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott och grov brottslighet (PNR-direktivet).

Slutligen bör ett förslag tas fram för att införa en obligatorisk biometrisk kontroll vid yttre gräns av personer som åtnjuter fri rörlighet, på samma sätt som för tredjelandsmedborgare.

Stockholm den 12 november 2020

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Johan Pehrson (L), Bo Broman (SD), Ingemar Kihlström (KD) och Johanna Öfverbeck (MP).